

ההצעה 3!

עם סיום סידרת המאמרים על הגברברים, בה נתן תאור מקיף על צמיחתם, חייהם והצפוי להם, הציג "העולם הזה" בפני אישים שונים את השאלה: מה ניתן לעשות לתיקון המצב? במיוחד נתונה תורת המערכת לשופט השלום לנוער מר דוד רייפן; למי

מונה על המוענות מטעם משרד הסעד הגברת רחל הוטנר ולפניה מר יוסף כריאור; למומר ולמחנך יהודה שביט (שטראוך), מרכז הטיפול בילד ובנוער של עיריית תל-אביב-יפו, אשר על סמך הראיונות שנערכו איתם מוגשות ההצעות הממשיות הבאות.

ה תופעה היא עזומות. ניוירוק, האמבורג, מוסקה, לונדון, שיקאגו, תל-אביב — לכל אחת מן הערים הגדולות יש גברברים משלה.

הרקע גם הוא משותף לכל העולם — התערערות קשרי המשפחה, פלישת הרחוב אל תוך הבית, ריקנות ושיעמום, אולטימם של בתי-הספר, אדישותם של המבוגרים — כשלכל ארץ גורמים אופייניים משלה.

מה ניתן לעשות בישראל לעצירת המגיפה? זרע הפורענות נורע בנפשו של הנער עוד בבית הוריו — והו זרע אי-השקט ואי-השלמות, המצמיח במרוצת השנים את היבול המסוכן של עזובה, התנכרות ל-חברה וכניעה להשפעת הרחוב. ההורים חיים תחת לחץ מתמיד, לעתים קרובות הם מבודדים מן החברה הסובבת אותם. יש להם אמנם חברים למשחק-קלפים או לבילוי בקול-נוע, אולם אין להם עם מי להיוועץ נקשר לבעיות הנינוך ילדיהם.

קיימת כיום רשת של תחנות יעוץ להורים ותחנות של טיפת-חלב, המקיימות מגע עם הורים לפני ואחרי לידת הילד. דרוש כיום תיאום כל השירותים האלה בקנה-מידה ארצי והרחבת טח פועלתם כדי שיכלול הסברה ויעוץ להורים גם בבעיות חינוכיות ונפשיות של הילד.

תחנות-היעוץ להורים יכולות אף ליצור מסגרות חברתיות, בהן יכולים הורים של שכונה מסוימת להיגשגש למיטת הרצאות על חינוך או היגיינה נפשית של הילד.

רע וזוב

ל משפחות שידדיהן הגיעו לגיל מר-סויים, אין גם צורך להקים מסגרות ארגוניות או חברתיות חדשות. כי לכולן יש נקודת-מוקד אחת, המאחדת אותן: בתי-הספר, בהם מבקרים הילדים. משרד החינוך, משרד הבריאות — את שניהם יחד — יכולים לחולל את ההפכה הגדולה בחיי הנוער אם ידעו לארגן את ההורים מסביב לבתי-הספר, כדי לשמוע הרצאות, ויחד עם המורים לקבל הדרכת פסיכולוגים מומחים. חוק חינוך חובה — המקיף כ-95% מילדי המדינה — מכניס את הנער למסגרת שנוצרה מלכתחילה לטפל בו טיפול מרוכז לקראת הפיכתו לאזרח המדינה. מה המהות של מסגרת זו? אילו ניתן היה להצביע על גורם אחד, שמעל לכל גורם אחר נכשל ב-מילוי תפקידו בחיי הילד — הרי הוא בית-הספר. כי את אורחיו המחר מחנכים בני האתמול לפי שיטות המאה הקודמת.

מבחינה פסיכולוגית, מפגר בית-הספר לפחות 30 שנה אחרי החברה. כי בעוד שהחברה והמשפחה הצינו כי אין החיים מתחלקים לשלוש ולבן, וכי מאחורי כל מעשה של הילד עומדת רשת אינסופית של מניעים נפשיים, ממשיך בית-הספר לפעול לפי שיטת הצינונים של טוב ורע. ילד מת-צופי, אינו משתתף בשיעור, לא השתלט על חומר הלימודים — זהו ילד רע. המדע ביטל את המושג "רע", קבע דרגות שונות של מחלה, סטיה או הפרעה נפשית. אך המורה לא קיבל בסמינר את ההכשרה הפסיכולוגית שתעזור לו למצוא את סיבת פיגורו או מר-דנותו של התלמיד. הוא קובע רק שהוא ילד רע. במידה ולמדו על פסיכולוגיה בסמינר, נעשה הדבר רק כדי למצוא את הדרך הטכנית הטובה ביותר להחזיר חומר-תלמיד. לזכותם של המורים — ולחובת המדינה — יש לצייץ כי מנאי הלימודים הינם מתחת לכל ביקורת. הכיחות דחוסות מעל

ליכולת השגחתו של המורה. מה גם ששום מורה אינו יכול להתמסר כולו לתפקידו, אם עליו להשלים את משכורתו העלובה בעבודה כפקיד חלקי או מתן שיעורים פרטיים.

אין גם סינון מינימלי של התלמידים. בכל כיתה נמצאים כמה תלמידים יוצאי-דופן — אם מפני שהם מופרעים אם מחמת פיגור שכלי. אילו יכלו המורים, תחת הדרכה מקצועית מתאימה, לכונן תלמידים אלה לבתי-ספר מיוחדים, או לטיפול מיוחד במסגרת הכיתה, היה נעקר אחד מורעי הפורענות הפעילים ביותר.

אך לא רק המסגרת הארגונית של בית-הספר גרועה. מעל לכל גרועה תכנית ה-לימודים. היא מעופשת, קרתנית, תלושה לחלוטין מן החיים, אינה יוצרת בתלמיד את הערכים האנושיים היסודיים ביותר. אין בה כל תוכן, שיכול לספק את סקרנותו האינטלקטואלית של התלמיד. על כן חייב הנער להרוח את צמאנו לידע ממקורות אחרים — הקולנוע והרומנים המדויימים, ההופכים לבעלי השפעה המכרעת.

תלמיד בית-הספר העברי גם אינו לומד על בעיות מין. רק פעם אחת נכנסת אחות בית-הספר, לבושה בסניורה הלבן, לכיתה ומסבירה לתלמידות כיתה ח' או ז' עובדה ביולוגית או שתיים, שהנערות כבר שמו לב אליהן מזמן. הנערים אינם מקבלים — מלבד בכמה בתי-ספר יוצאי-דופן, כל הדי-רכה שהיא. משרד הבריאות התבונן פעם בתוכנית הלימודים של בית-ספר עברי, ולא יכול היה להתאפק מלשאול: "מה זה? האם הלימודים העבריים הם חסרי-מין?"

התלמידים, כמובן, אינם חסרי-מין. אך ללא הסברה, ללא יעוץ, ללא הבנה נוצר מצב מחרד בבתי-הספר התיכוניים בכל הנוגע לשטח זה.

חידוש קטן היה יכול לשנות תמונה זו במידה רבה, אילו צירפו לכל קבוצת בתי-ספר פסיכולוג מוסמך כיועץ לתלמידים, להורים ולמורים. התוספת במשכורת אפי-סית-כמעט, והתוצאות לבתי-המוגבלות. בניו-יורק, למשל, הגיעה פורענות הגברברים בבתי-ספר מסוימים לממדים של מגיפה אמתנית. מורות נאנסות על-ידי תלמידים, מורים נרצחים על שהעזו לגעור בנער. בבית-ספר אחד נרצח לפני כשנה השומע, וגופתו נחתכה לגורים. לאחר מעשה-זוועה זה, צורף לסגל-ההוראה בבית-ספר זה פסי-כולוג. תוצאות פועלתו היו חיוביות להפליא.

גם הספורט צולע בבית-הספר העברי. רק לפני שנה הכיר משרד החינוך בכדורגל כבספורט אשר רצוי להחזירו לבית-הספר. תוכנית-הלימודים מסתפקת בשעה אחת ל-שבוע להתעמלות. במקרים רבים, מורי ה-התעמלות הם זקנים היושבים על כיסא וקוראים "אתחשתיים-שלוש-ארבע" לכיתה המקובצת. אם הם צעירים, עושים הם את עבודתם בקבלנות, בתריסר בתלמידים. הם פורט כאמצעי ליצירת רוה-צוות ולהת-דרת הרגשת השייכות לחברה מסוימת, אינו ידוע בבתי-הספר העבריים. כך שבצע הת-לישות הנפשית רובצת על בית-הספר גם קללת הנינוך הגופני.

תנועת-הנוער — כלי ריק

פ עם התחלק עול חינוכו של הנער בין המשפחה, בית-הספר ותנועת ה-נוער. אולם מזה כמה שנים ירדה תנועת-הנוער מן הפרק כגורם רציני בחינוך. הת-

נועה המדברת עדיין על הליכה להתיישבות, זוכה רק ללעג. תנועה המדברת על אידי-אלים נעלים ונשגבים מפני דור או שניים, ומתנכרת בצניעות ובצביעות לאידיאלים אלה במעשי יום-יום, מעוררת בו. ברוב תנועות הנוער בערים שולטים מדריכים-שכר, או עסקנים מפלגתיים מאוכזבים, שלא הצליחו להשיג גיב מוצלח יותר. הם אינם מסוגלים למשוך את הנוער ול-תוכו, והם אינם עושים זאת.

בהיותה בנויה על בסיס מפלגתי נוקשה, אין תנועת-הנוער יכולה גם להציע דבר חדש. לנער. אין היא מהדהד בשבילו מסגרת ארגו-נית, בה יוכל לפתח את רעיונותיו ולגבש תפיסת-חיים. להיפך: היא דור-רשת ממנו הודות-מ-ראש עם עקרונות פר-ליטיים וחברתיים נוק-שים, וברגע שהנער מ-גלה נטיה למחשבה עצ-מאית או להערכה רי-אלית של האידיאלים ה-מוגשים לו — הוא מ-סולק.

מחלה זו אין לתקן באמצעים ארגוניים. היא נובעת מן המקור האי-דיאלוגי-המפלגתי של תנועות-הנוער, מקור ה-עומד בניגוד כמעט מוח-לט למציאות החדשה ה-שוררת במדינה. עד ש-אחד משניים אלה — האידיאלים או המציאות — לא ישתנה, אי-אפשר יהיה להחזיק ולחנך את הנוער בתנועות הנוער הקיימות.

מועדון ככל שכונה

כ כיצד מבלי ני-ערים לומדים או עובדים, והצעירים שה-עדה סיימו את שירותם הצבאי שיכבת-גיל זו היתה המיד שיכבה דינמית, שופעת מרץ הזקוק לפורקן. פעם מצאו את פורקנם בתנועת-הנוער, או באירגון החתרת. כיום אין עוד מסגרת חיובית כזו שתמשוך אותם.

על קרקע זו גדלים הגברברים. הם מבליים את זמנם בסנוקרים, בהצגות קולנוע, ברדי-פה סתרת-תכלית אחרי חוויות מפוקפקות, בהסתבכות אטיית או שיטתית עם החוק. דור זה אינו שונה מאחיו המבוגרים שלפני קום המדינה: המדינה היא שהשתנתה. כמו הנפשות המחפשות מהבר, מחפש הנוער הישראלי אידיאל. ובאין אידיאל הנראה לו, מחפש הוא בילוי, כייף, "ספורט".

בעולם הנוצרי קיימת דוגמא נפלאה של האי.מ.ק.א. היא התאחדות הצעירים הנוצ-ריים. בכל עיר גדולה, בכל רובע, קיים מועדון של אירגון-מתנדבים זה. יש בו הכל: מרכז ספורט, חוגי דאמה, שחמט, מוסיקה, ספרות, ציור. חבריו עורכים גשפיריקודים, שואלים ספרים בספרייתו או מזמינים אורחת לביילי-ערב בזמנו. את המועדונים מקיים ארגון עולמי, האוסף תרומות מאישים וממשלות. חברי המועדון-נים עצמם משלמים דמי-חבר, מגייסים כסף למימון פעולותיהם. המועדונים שוקקים

חיים משעות אחר-הצהריים המוקדמות ועד שעות הלילה. אפשר לשחק שם ביליארד ולרקוד רוקנרול. אלא שבניגוד לשפת-ימה של תל-אביב, אין המועדונים משמשים מקום-ריכוז לעולם התחונן, ומוקד לשחי-תות.

אפשר, כמובן, להציע שארגוני-ההתרמה הגדולים של יהדות העולם ימננו שרשרת כזו של מועדונים. אך הצדקה מתחילה בבית. בכל שכונה או שיכון קיים מרכז עם מיגרש ציבורי ריק. סביב מרכז זה אפשר לארגן תחרויות ספורט; באולמות בית-הספר של השכונה אפשר לקיים חוגים לאמנות. לשם כך דרושה קודם-כל מסגרת התחלתית מתוכננת: איש משרד הסעד, העיריה או משרד החינוך.

סביבו יוכל לארגן מתנדבים מתושבי הש-כונה — שחקני כדורגל ידועים, אמנים, בעלי-מלאכה מעולים. הקמת גרעין כזה היא הצעד החשוב הראשון לקראת הקמת מועדון שכונתי בשיתופם של נערי השכונה. אפשר לשחק ביליארד במועדון זה, ללמוד לנגן בגיטרה, או לארגן קבוצת רוכבי-אופ-נוע. פעולות אלה ימלאו את הלילה-שיעמום בחייו של הנער. הדחיפה לנודד לשפת-הים ולכיכר דיזינגוף תקטן.

ימים בארץ כמה ארגונים אורחיים

חשובים — הבונים החופשיים, בני-בריה, רוטארי — אשר מדי פעם מפנים מ-מרכז ומכספם לפעולות ציבוריות. אילו היו מתאמים את אפשרויותיהם היו יכולים ללא-מאמץ לתת את הדחיפה החינונית ה-ראשונה להקמת עשרות מרכזים קהילתיים. כיום נמצאים 700 נערים במוסדות עבר-

הבילוי היחיד כיום: השירים

ינים. בשנה הבאה יגדל מספרם ב-50%. כלומר: למעלה מאלף נערים יהיו נגועים במחלה ממארת, מסוכנת לחברה כולה. אילו נודע כי בשנה הבאה יהיו נערים אלה ב-מאלאריה, היה מיד נכנס לפעולה מנגנון ממלכתי שלם, למניעת התפשטות המגיפה. ואילו למניעת מגיפת הגברבריות לא נעשה שום צעד דרסטי.

קיימים כיום לפחות עשרה גופים המספ-לים בנערים — משרדי הסעד, הבריאות, החינוך וכלה בעיריות, בארגוני-ישיבים וב-עליית-הנוער. כל אחד פועל לפי תוכנית משלו, בחזית שהוא בוחר לעצמו. מה שחסר כיום אינם האנשים או התקציב. חסר מעל לכל התיאום בין כל הגופים הלוחמים ב-חזית הגברבריות, שיוכל למנוע כפילות-ביובוז ואף התנגשויות. לניהול מלחמת-המנע החינונית, חובה להקים מטה כללי — מכ"ם (מטה כללי מועז) כדוגמת המטכ"ל-תפקידו יהיה לתאם, להדריך ולפקד בדרג של שרים, לא של פקידים-משנה.

רק אז יהיה סיכוי כי תל-אביב, ירושלים וחיפה לא יחזרו בעוד ארבע-חמש שנים ממעשי רצח, אונס ואלומות של גברברים, כפי שנחרדות עתה מדי יום ניוירוק, לונדון ושיקאגו.